

FRA PETRU RUNJI (1938. – 2014.), POVJESNIČARU FRANJEVAŠTVA I ISTRAŽIVAČU HRVATSKOGA GLAGOLJAŠTVA IN MEMORIAM

Nakon duge i iscrpljujuće bolesti, otkrijepljen svetim sakramentima i okružen subračom u franjevačkom trećoredskom samostanu sv. Franje u Odri kod Zagreba koji je povezan s Domom za starije i nemoćne osobe "Kuća sv. Franje" preminuo je fra Petar Runje. Ovozemaljski je vijek završio u 77. godini života, 60. godini redovništva i 51. godini svećeništva. Pokopan je 18. prosinca na samostanskom groblju Sv. Marije na Glavotoku jer je Petar posljednjih godina pripadao krčkomu samostanskom bratstvu. Prethodno je u samostanskoj crkvi sv. Franje Asiškoga u Krku služena misa zadušnica.

Petar Runje rođen je 9. svibnja 1938. u Karakašici kod Sinja. Otac Mate bio je radnik, a majka Ljuba rođ. Abram Vuletić domaćica. Pučku školu od 1945. do 1949. pohađao je u rodnoj Karakašici. Osmogodišnje je gimnazijsko školovanje 1949. počeo u Sinju, a nastavio kao sjemeništarač Trećega samostanskoga reda svetoga Franje 1950. u Splitu. Maturirao je 1958. u Zadru. Franjevački je habit obukao 1954. u gradu Krku, gdje je proveo i godinu novicijata. Teološki je studij s duljim prekidom zbog služenja vojnoga roka od 1958. do 1965. pohađao na Rimokatoličkom bogoslovnom fakultetu u Zagrebu. Svečane je redovničke zavjete 1961. položio na Glavotoku, a za svećenika je zaređen 29. lipnja 1964. u Zagrebu. Kao franjevac trećoredac obavljao je više služba. Najprije je bio odgojitelj sjemeništarača u samostanu sv. Mihovila u Zadru (1965. – 1966.) i župnik u Bibinjama (1966. – 1967.). Od 1968. do 1977. u Sjedinjenim Američkim Državama djeluje kao kapelan u Pittsburghu (Pennsylvania) i Astoriji (New York). Povratkom u domovinu 1977. imenovan je tajnikom Provincije franjevaca trećoredaca glagoljaša (1977. – 1980.). Ponovno se nakon petnaest godina izbjivanja vratio u Zadar, gdje je od 1980. do 1984. bio gvardijan samostana sv. Mihovila, a godinu dana i meštar novaka. Istodobno je fra Petar započeo s intenzivnijim zanimanjem za povijest hrvatskoga glagoljaštva, poglavito glagoljice, staroslavenskoga bogoslužja i svojih franjevaca trećoredaca glagoljaša, a poticaje je nalazio u zadarskim arhivima.

Dana 9. lipnja 1989. izabran je za savjetnika u Generalnoj kuriji Trećega samostanskog reda svetog Franje (TOR). Iako se pribojavao da će zbog te službe zapostaviti svoja istraživanja o glagoljaštvu, boravak u Rimu od 1989. do 1995. plodonosno je iskoristio za proučavanje nepoznatih vrela i rijetkih knjiga u Tajnom vatikanskom arhivu (*Archivum Secretum Apostolicum Vaticanum*), Vatikanskoj knjižnici (*Biblioteca Apostolica Vaticana*), Arhivu Generalne kurije Trećega samostanskog reda svetog Franje i Knjižnici Casanatense (*Biblioteca Casanatense*) u Rimu.

Za boravka u Zadru upisao je poslijediplomski studij povijesti na Filozofskom fakultetu u Zadru (tada Sveučilišta u Splitu koji završava u ratne dane, 18. lipnja 1992., obranom magistarskoga rada pod naslovom *O knjigama glagoljaša u zadarskoj nadbiskupiji koncem 14. i u 15. stoljeću*. Magistarski je rad objavio 1998.

kao monografiju *O knjigama hrvatskih glagoljaša*. Na izvandoktorskom je studiju istoga fakulteta prijavio doktorsku disertaciju s temom o pokorničkom pokretu i franjevcima trećoredcima glagoljašima od 13. do 16. stoljeća. Budući da zbog objektivnih razloga nije odlučio pristupiti njezinoj obrani, rukopis je te vrijedne radnje 2001. objavio pod naslovom *Pokornički pokret i franjevci trećoredci glagoljaši (13. – 16. st.)*.

Povratkom iz Rima 1995. fra Petar preuzima ponuđene obveze u svojoj provinciji. Od 1997. do 2009 živi i djeluje u Ogulinu gdje je bio i gvardijan, a od 2009. do smrti živio je u samostanu Sv. Franje Asiškoga u Krku. Zadnjih je godina života poticao utemeljenje muzeja hrvatske glagoljice u Krku kojem je sjedište trebalo biti upravo u njegovu franjevačkom trećoredskom samostanu.

Fra Petar Runje objavio je više od stotinu radova i članaka u domaćim i inozemnim izdanjima te čak dvanaest znanstveno-stručnih knjiga: *Prema izvorima* (1990.), *O knjigama hrvatskih glagoljaša* (1998.), *Pokornički pokret i franjevci trećoredci glagoljaši* (2001.), *Tragom stare ličke povijesti* (2001.), *Školovanje glagoljaša* (2003.), *Glavotok* (2005.), *Glagoljica u zadarskoj nadbiskupiji u srednjem vijeku* (2005.), *Tragom stare ličke povijesti* (prošireno izdanje, 2007.), *Franjevci trećoredci glagoljaši u Ogulinu* (2007.), *Duhovni život na zadarskim otocima u kasnom srednjem vijeku* (2008.), *Branka Perković* (2010.) i *Prema izvorima II. Rasprave i članci o hrvatskim franjevcima trećoredcima glagoljašima* (2012.). Svojim je priložima podržao i izradu *Hrvatskoga franjevačkog biografskog leksikona*. Prije smrti predao je nekoliko radova za objavljivanje ili u tisak. Tako je u posljednjem broju časopisa *Slovo* (64/2014) objavljen njegov članak "Bartol Krbavac i njegov krug" (str. 153-181), u *Krčkom zborniku* (70/2014) Povijesnoga društva otoka Krka članak "Franjevački hospiciji u srednjem vijeku na otoku Krku" (str. 61-70), a nedavno je izašla i njegova knjiga *Fra Šimun Klimantović u svom vremenu* (2015.) kao osma knjiga niza *Modruš – knjižnica ogranka Matice hrvatske Ogulinu*.

U pripremi za tisak nalazi se njegov članak "Fra Stjepan Belić – priređivač *Baromićeva glagoljskoga brevijara* 1493. u Veneciji?" koji je referirao na međunarodnom znanstvenom skupu *Trećoredska glagoljaška tradicija u europskom kontekstu – Tertiary Glagolitic Tradition in European Context* održanom upravo njegovim poticajem 2013. na Hrvatskom katoličkom sveučilištu u Zagrebu. Još je nekoliko radova predao za objavu, a vrijeme će pokazati njihovu sudbinu.

Fra Petar je 1987. priredio drugo prošireno izdanje *Imenika preminulih redovnika Hrvatske provincije franjevaca trećoredaca* temeljeno na prvome fra Stjepana M. Ivančića koje je 1910. objavljeno u Zadru. Od 1977. do 1980. bio je urednik *Vjesnika franjevaca trećoredaca glagoljaša*, a za boravka u Rimu bio je član uredništva glavnoga trećoredskoga časopisa u svijetu *Analecta Tertii ordinis regularis sancti Francisci*.

Fra Petar Runje bio je jedan od vodećih povjesničara srednjovjekovnoga franjevaštva i glagoljaštva na hrvatskim prostorima. Kao iskusan istraživač pružao je posve originalan uvid u početke i prva stoljeća svoje redovničke zajednice čija je prošlost među najstarijima u svijetu. Najveća je vrijednost njegovih radova u tome što su u cijelosti temeljeni na nepoznatim i manje primijećenim arhivskim izvorima.

S posebnim je žarom govorio o boravku u drugim svojim domovima, a to su bili Državni arhiv u Zadru, Arhiv Provincijalata franjevaca trećoredaca na Ksaveru u Zagrebu, Arhiv Generalne kurije Trećega samostanskoga reda svetoga Franje u Rimu, Državni arhiv u Veneciji i Padovi te brojni samostanski arhivi i knjižnice diljem Hrvatske.

Stoga ovom prilikom moramo upozoriti da je iza fra Petra ostala iznimno vrijedna ostavština kako ona knjižna, tako još više rukopisna s kojom bi trebalo krajnje obazrivo postupati. Ona je iza fra Petrove smrti ostala u njegovu matičnom samostanu sv. Franje u Krku. Desetljećima je minuciozno skupljao franjevačku povijesnu literaturu i "sitne podatke" kako je volio reći za svoje arhivske bilješke i zapažanja. U rukopisu je među ostalim ostala fra Petrova *Povijest Provincije franjevaca trećoredaca-glagoljaša dvadesetog stoljeća*, potom *Povijest franjevaca u gradu Krku* (I. dio – sv. Franjo i franjevci općenito, II. dio – konventualci, opservanti) i *Franjevci trećoredci u samostanu Sv. Franje u Krku* (III. dio) te *Marko Marulić (1450. – 1524.): zauzeti laik i pisac svjetskoga glasa* (sabrani članci). Postoji i rukopis o franjevkaama trećoredicama, o franjevačkom svjetovnom redu, o odnosima između trećoredaca i opservanata, rodoslovlje i povijest svoje porodice te deseci malih bilježnica s ekscerpiranim bilješkama iz zadarskih notarskih spisa 14. i 15. stoljeća i različiti navodi iz franjevačkih i drugih vrela.

Zasluzni je franjevac trećoredac glagoljaš fra Petar Runje zadužio hrvatski narod svojim jedinstvenim otkrićima o hrvatskom glagoljaštvu i hrvatskom srednjovjekovlju, radeći na nepoznatim vrelima hrvatskih, vatikanskih i talijanskih arhiva s ljubavlju i tiho. Bio je dostojan nasljednik svoga subrata fra Stjepana M. Ivančića (1852. – 1925.), čije se ime s poštovanjem izgovara u njegovoj redovničkoj zajednici i hrvatskoj historiografiji. Osim što je bio vrstan povjesničar, fra Petar je kao redovnik i čovjek bio vrijedan poštovanja. Svima nama koji smo ga znali, radili i prijateljevali s njime ostaje u neizbrisivoj uspomeni, a njegovo ime – uz nas – prenositi će njegova djela.

Na kraju, navest ćemo da je fra Petar dvaput stajao iza izrečena "ne". Prvo je "ne" bila zgotovljena doktorska disertacija koju je odlučio ne braniti i ne priskrbiti si naslov doktora znanosti. Na njegovu je odluku o kojoj je nerado govorio utjecala savjest jakoga čovjeka kojemu bi zbog životnoga poziva u skromnoj redovničkoj zajednici takav naslov samo bio na teret. Danas se možemo samo upitati što bi bilo da je drugačije bilo. Možda bi fra Petrovi putovi krenuli u drugom pravcu i možda bi iza sebe ostavio mlade istraživače jer bi sigurno dobio priliku predavati na nekoj visokoškolskoj ustanovi i mlađima prenositi svoje znanje i bogato iskustvo.

Drugo "ne" bilo je nedavno i izrekao ga nam je više puta prije svoje smrti. Fra Petar je otklonio prijedlog da mu se za njegov 75. rođendan priredi *Festschrift*, hrvatski rečeno zbornik radova njemu u čast. Tu je ideju potakao gospodin Zvonko Trdić iz Katedre Čakavskoga sabora Modruše. Konkretno rečeno, predložio je da se napravi u čast fra Petru zbornik koji bi bio objavljen zasebno ili u nizu *Modruškoga zbornika*, a na suradnju pozvani bi bili svi njegovi prijatelji, suradnici i poštovatelji. Zbornik bi uz to bio opremljen opširnom fra Petrovom biografijom, kompletnom bibliografijom te opširnijim razgovorom-intervjuom. Potpisnicima ovoga nekrologa

koji se smatraju nedostojnim sljedbenicima fra Petrova rada i znanstvenih ideja izričito je naglašavao: "*Takvo što meni ne treba!*"

Ivan BOTICA i Tomislav GALOVIĆ

Fra Petar Runje (1938. – 2014.)